

**Program praktyki zawodowej
studentów Wydziału Nauk o Edukacji Uniwersytetu w Białymstoku
na kierunku PEDAGOGIKA SPECJALNA**

I. Informacje ogólne

1. Praktyka jest nieodłącznym elementem programu kształcenia na kierunku Pedagogika specjalna. W jej ramach studenci łączą wiedzę teoretyczną, zdobytą podczas zajęć dydaktycznych, z działalnością praktyczną w placówkach/instytucjach związanych merytorycznie z kierunkiem i specjalnością studiów.
2. Praktyka stanowi część procesu dydaktycznego i podlega obowiązkowemu zaliczeniu.
3. Studenci kierunku Pedagogika specjalna odbywają praktyki w trakcie pierwszego, drugiego, trzeciego i piątego roku studiów – odpowiednio w II, IV, VI i IX semestrze.
4. Praktyka realizowana jest w trzech formach:
 - praktyki obserwacyjnej – polega na obserwacji (hospitacji) zajęć i innych form działalności opiekuńczo-wychowawczej i organizacyjnej realizowanych w placówce,
 - praktyki asystenckiej – polega na bezpośrednim udziale studenta w działaniach podejmowanych przez pracowników placówki,
 - praktyki asystencko-pedagogicznej – polega na podejmowaniu asystenckich działań oraz samodzielnym wykonywaniu przez studenta zadań zawodowych powierzonych przez Opiekuna praktyk.
5. Praktyki zawodowe mają charakter klinik metodycznych ściśle powiązanych z komponentami modułów programu studiów na kierunku Pedagogika specjalna stanowiąc integralną całość zaprojektowaną tak, aby wiedza teoretyczna stanowiła podstawę do nabywania praktycznych umiejętności potrzebnych do wykonywania zawodu nauczyciela pedagoga specjalnego.
 - Klinika metodyczna (moduł 1, 2) – 30-godzinna praktyka o charakterze obserwacyjnym realizowana w ramach przygotowania psychologiczno-pedagogicznego (II semestr);
 - Klinika metodyczna (moduł 3) – 60-godzinna praktyka o charakterze asystenckim realizowana w ramach modułu kształcenia kierunkowego (przygotowania psychologiczno-pedagogicznego do pracy z dziećmi, młodzieżą i dorosłymi osobami z niepełnosprawnością) (IV semestr);
 - Klinika metodyczna (moduł 4) – 120-godzinna praktyka o charakterze asystencko-pedagogicznym realizowana w ramach modułu edukacji włączającej (VI semestr);
 - Klinika metodyczna (moduł 5, 6) – 120 godzinna praktyka o charakterze asystencko-pedagogicznym ściśle związana z realizowaną specjalnością studiów (IX semestr).

II. Miejsce odbywania praktyki

1. Praktyki powinny być realizowane w placówkach systemu oświaty prowadzących działalność zgodną z kierunkiem studiów oraz wybraną specjalnością a zakres realizowanych przez nie działań powinien pozwalać na osiągnięcie efektów uczenia się przyporządkowanych praktykom.
2. Klinika metodyczna o charakterze obserwacyjnym, realizowana w II semestrze studiów, odbywa się w przedszkolach, szkołach (integracyjnych, specjalnych, ogólnodostępnych) lub innych placówkach systemu oświaty, do których uczęszczają dzieci (uczniowie) ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.
3. Klinika metodyczna o charakterze asystenckim, realizowana w IV semestrze studiów, odbywa się w oddziałach specjalnych.
4. Klinika metodyczna o charakterze asystencko-pedagogicznym, realizowana w VI semestrze studiów, odbywa się w przedszkolach, szkołach integracyjnych, ogólnodostępnych, do których uczęszczają dzieci (uczniowie) ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi.

5. Klinika metodyczna o charakterze asystencko-pedagogicznym, realizowana w IX semestrze studiów, odbywa się w placówkach systemu oświaty odpowiednio do specjalności:
- **Edukacja i rehabilitacja osób z niepełnosprawnością intelektualną:** w szkołach integracyjnych, ogólnodostępnych, w tym z oddziałami integracyjnymi, do których uczęszczają uczniowie z niepełnosprawnością intelektualną, szkołach podstawowych specjalnych lub z oddziałami specjalnymi dla uczniów z niepełnosprawnością intelektualną w stopniu umiarkowanym i znacznym, ośrodkach szkolno-wychowawczych, ośrodkach rewalidacyjno-wychowawczych a także w innych placówkach oświatowo-wychowawczych dla dzieci i młodzieży z głębszą niepełnosprawnością intelektualną.
 - **Pedagogika resocjalizacyjna:** w szkołach integracyjnych, w których obowiązek szkolny realizują uczniowie z nieprzystosowaniem społecznym lub zagrożeni nieprzystosowaniem społecznym, w młodzieżowych ośrodkach wychowawczych, młodzieżowych ośrodkach socjoterapii, specjalnych ośrodkach szkolno-wychowawczych oraz specjalnych ośrodkach wychowawczych dla dzieci i młodzieży wymagających stosowania specjalnej organizacji nauki, metod pracy i wychowania a także w innych placówkach oświatowo-wychowawczych dla młodzieży nieprzystosowanej społecznie.

III. Cele praktyki

Zasadniczym celem praktyki studenckiej jest wykorzystanie wiedzy teoretycznej zdobytej podczas studiów do realizacji zadań w środowisku edukacyjnym uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi. Istotne jest skonfrontowanie nabytej wiedzy z rzeczywistością wychowawczą, opiekuńczą, profilaktyczną i resocjalizacyjną pod kątem przyszłej pracy zawodowej. Zadaniem studentów jest wieloaspektowe poznanie funkcjonowania placówek, stosowanych metod pracy i procedur organizacyjnych. Studenci powinni zdobyć doświadczenie, w tym kompetencje i umiejętności organizacyjne oraz społeczne, które pozwolą im w przyszłości na planowanie ścieżki rozwoju oraz samodzielne podejmowanie obowiązków zawodowych z zakresu wybranej specjalności.

Celem praktyki obserwacyjnej (Klinika metodyczna – moduł 1, 2) jest zapoznanie studentów ze specyfiką pracy przedszkola, szkoły lub innej placówki systemu oświaty, w której realizowana jest praktyka, a w szczególności: poznanie zadań opiekuńczo-wychowawczych, organizacji pracy, zakresu zadań pracowników, uczestników procesów pedagogicznych oraz rodzaju prowadzonej dokumentacji. Studenci będą mieli możliwość obserwacji dynamiki grupy (klasy), ról pełnionych przez uczestników grupy, aktywności i funkcjonowania dzieci (uczniów) ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w grupie rówieśniczej oraz podczas zajęć. W zakres zadań studentów wchodzi również analiza i interpretacja zaobserwowanych lub doświadczonych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych, identyfikowanie stylów i nurtów wychowania w praktyce edukacyjnej i w działaniach opiekuńczo-wychowawczych.

Celem praktyki asystenckiej (Klinika metodyczna – moduł 3) jest zdobycie przez studenta wiedzy, umiejętności i kompetencji społecznych określonych dla danego kierunku studiów. Praktyka obejmuje obserwację i uczestnictwo w różnych formach działań realizowanych w praktyce edukacyjnej i działaniach opiekuńczo-wychowawczych oraz rewalidacyjnych. Studenci będą mieli możliwość asystowania w realizowanych działaniach, co ma stworzyć okazję do stopniowego wdrażania się do podejmowania zadań organizacyjnych, opiekuńczo-wychowawczych, terapeutycznych, nawiązywania relacji z uczniami oraz pracownikami, a także uczestniczenia w procesie diagnozy i analizowania konkretnych przypadków.

Celem praktyki asystencko-pedagogicznej (Kliniki metodyczne – moduły 4/ 5, 6) jest nabycie umiejętności samodzielnej realizacji zadań właściwych dla wybranej placówki systemu oświaty pod

nadzorem Opiekuna praktyk. Studenci będą mieli możliwość doskonalenia i pogłębiania umiejętności oceniania złożonych sytuacji edukacyjnych, terapeutycznych, resocjalizacyjnych oraz projektowania i realizowania zadań z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb wychowanków oraz dokonywania ich ewaluacji. Oczekuje się, że studenci wykażą się odpowiedzialnością za powierzone im zadania, wrażliwością i zaangażowaniem w rozwiązywanie napotkanych sytuacji problemowych, jak również przestrzeganiem etyki zawodowej pedagoga specjalnego. Co najmniej 60% łącznego wymiaru godzin musi być zrealizowane jako praktyka asystencka, obejmująca także samodzielne realizowanie zadań.

IV. Program praktyki

1. Zapoznanie się ze specyfiką pracy placówki, w której praktyka jest odbywana, w szczególności z działaniami edukacyjnymi, terapeutycznymi i opiekuńczo-wychowawczymi, organizacją pracy, zakresem zadań pracowników, a także ze środowiskiem, w jakim działa dana placówka.
2. Poznanie funkcjonowania struktury organizacyjnej, zasad organizacji pracy i podziału kompetencji, procedur, procesu planowania pracy.
3. Zapoznanie się z dokumentacją obowiązującą w danej placówce.
4. Poznanie warsztatu pracy nauczyciela pedagoga specjalnego.
5. Zapoznanie się z zasadami zapewniania bezpieczeństwa uczniom w szkole i poza nią.
6. Prowadzenie obserwacji funkcjonowania uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi podczas różnych aktywności, dokonywanie analizy i interpretacji zaobserwowanych sytuacji i zdarzeń pedagogicznych.
7. Obserwacja oraz asystentura podczas zajęć edukacyjnych i terapeutycznych, poznanie różnych form i metod pracy.
8. Uczestnictwo w procesie diagnozy, stawianie hipotez, analizowanie konkretnych przypadków.
9. Aktywny udział w działalności placówki poprzez samodzielne prowadzenie zajęć lub wykonywanie zadań wynikających z charakteru placówki.
10. Doskonalenie umiejętności organizacji pracy własnej, efektywnego zarządzania czasem, sumienności oraz odpowiedzialności za powierzone zadania.
11. Kształtowanie umiejętności skutecznego komunikowania się w organizacji, współpracy z innymi specjalistami, pracy w zespole.
12. Realizacja innych zadań wyżej nie wymienionych a wynikających ze specyfiki pracy instytucji.

V. Zobowiązania studentów

1. Zrealizowanie praktyki zawodowej zgodnie z ustalonym programem.
2. Przestrzeganie zasad odbywania praktyki określonych przez uczelnię.
3. Systematyczne dokumentowanie przebiegu praktyki i gromadzenie dokumentacji wymaganej do zaliczenia praktyki.
4. Przestrzeganie ustalonego przez Organizatora praktyki porządku i dyscypliny pracy, stosowania się do poleceń kierownictwa placówki.
5. Przestrzeganie zasad bhp i ochrony przeciwpożarowej.
6. Przestrzeganie zasad zachowania tajemnicy służbowej i państwowej oraz ochrony poufności danych w zakresie określonym przez Organizatora praktyki.

VI. Warunki zaliczenia praktyki

Zaliczenie praktyki przez Opiekuna praktyki z ramienia Uczelni następuje na podstawie:

1. Przedłożenia przez studenta potwierdzenia dyrektora placówki o terminie realizacji praktyki (pieczętka i podpis w dzienniczku praktyk).

2. Przedstawieniu, w formie pisemnej, pozytywnej opinii i oceny zrealizowanej praktyki w stopniu (skala 2-5) wydanej przez Opiekuna praktyki z ramienia Organizatora praktyki, zawierającej spostrzeżenia dotyczące: postawy, wiedzy, poziomu zaangażowania w wykonywaną pracę, punktualności oraz merytorycznego przygotowania studenta.
3. Terminowego przedstawienia przez studenta wymaganej dokumentacji – rzetelnie uzupełnionego dzienniczka praktyk, opinii i oceny opiekuna z ramienia Organizatora praktyk i ewentualnej pisemnej opinii studenta na temat przebytej praktyki.

VII. Osiągane efekty uczenia się i ich weryfikacja

Opiekun praktyk ze strony Uczelni dokonuje weryfikacji efektów uczenia się na podstawie: dzienniczka praktyk, innych wymaganych dokumentów, oceny i opinii Opiekuna z ramienia Organizatora praktyk potwierdzającej odbycie wszystkich godzin praktyk przewidzianych w programie.

Symbol	Efekty uczenia się
WIEDZA	
KA7_WG4	Posiada uporządkowaną i pogłębioną wiedzę z zakresu subdyscyplin pedagogiki specjalnej, obejmującą ich teorię i praktykę
KA7_WG9	Posiada uporządkowaną wiedzę z zakresu organizacji i metodyki kształcenia uczniów ze specjalnymi potrzebami edukacyjnymi w systemie włączającym i integracyjnym, w szczególności modeli współpracy pedagogów specjalnych z nauczycielami, specjalistami i rodzicami oraz modeli indywidualizacji lekcji, efektywnych strategii nauczania i uniwersalnego projektowania zajęć
KA7_WG10	Posiada uporządkowaną wiedzę merytoryczną i metodyczną niezbędną do prowadzenia zajęć w grupie uczniów o zróżnicowanych potrzebach edukacyjnych (zgodnie z wybraną specjalnością)
UMIEJĘTNOŚCI	
KA7_UW1	Potrafi wykorzystywać i integrować wiedzę teoretyczną z zakresu pedagogiki specjalnej oraz powiązanych z nią dyscyplin w celu analizy złożonych problemów rehabilitacyjnych, edukacyjnych, terapeutycznych, resocjalizacyjnych, ze szczególnym uwzględnieniem problematyki zapewnienia pełnego uczestnictwa ucznia w procesie kształcenia i wychowania oraz wzmacniania włączenia społecznego
KA7_UO1	Posiada umiejętność pogłębionego diagnozowania specjalnych potrzeb edukacyjnych w oparciu o model biopsychospołeczny, oceniania złożonych sytuacji rehabilitacyjnych, edukacyjnych, terapeutycznych, resocjalizacyjnych oraz projektowania i przeprowadzania zajęć z uwzględnieniem zróżnicowanych potrzeb wychowanków
KA7_UO5	Potrafi projektować i prowadzić zajęcia oraz dokonywać ich ewaluacji (zgodnie z wybraną specjalnością), dokonywać wyboru zróżnicowanych metod monitorowania i oceniania postępów uczniów
KOMPETENCJE	
KA7_KO2	Jest odpowiedzialny za własne przygotowanie do pracy, podejmowane decyzje i prowadzone działania oraz ich skutki, przestrzega zasad etyki zawodowej pedagoga specjalnego
KA7_KR1	Ma świadomość znaczenia profesjonalizmu w swojej pracy, ma przekonanie o potrzebie refleksji na tematy etyczne i przestrzegania zasad etyki zawodowej, wykazuje cechy refleksyjnego praktyka